

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Vera sententia duplici conclusione statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

DISPUTATIO II.

De objecto voluntatis Dei.

Supposita existentia voluntatis divinæ, & cognitâ ejus naturâ, considerandum est ejus objectum, tam materiale, quam formale; tam motivum, quam terminativum, ex cujus notitia, natura & quidditas divinæ voluntatis amplius manifestabitur.

ARTICULUS PRIMUS.

Quodnam sit objectum formale motivum & terminativum divinæ voluntatis?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Pro intelligentia, & resolutione hujus difficultatis, Advertendum est, duplex solere assignari objectum formale & specificativum; unum motivum, & aliud terminativum. Illud est quod movet potentiam ad sui cognitionem; istud verò quod illius habitudinem terminat: verbi gratiâ in sententia illorum qui docent ens rationis pertinere ad objectum specificativum nostri intellectus, vel Metaphysicæ, ens reale est objectum adequatè motivum nostri intellectus, vel Metaphysicæ; quia illud solum potest movere intellectum ad sui cognitionem, per speciem sui representativam: objectum verò terminativum, est ens ut sic, ut abstrahit ab ente reali & rationis: quia ad utrumque potest ferri & terminari intellectus, vel Metaphysica. Querimus ergo, quodnam sit objectum formale, tam motivum, quam terminativum divinæ voluntatis? In cujus difficultatis resolutione, licet sit magna sententiarum varietas, omnes tamen ad tres præcipuas reduci posse existimo.

Prima est assertio bonum in communi, ut abstrahit à bonitate divina & creata, esse objectum formale adequatum divinæ voluntatis, ac proinde bonitatem creatam ingredi objectum formale divinæ voluntatis, est inadæquatè. Ita Aureolus, Durandus, & Suárez, citati hic à Salmanticensibus.

Secunda docet objectum motivum divinæ voluntatis esse solam bonitatem incretam, terminativum verò à creata & increta bonitate præscindere, & utrique esse commune. Hanc tenent Recentiores quidam, quos sine nomine referunt Salmanticenses loco citato.

Tertia verò sententia quæ est communis in Schola D. Thomæ, defendit objectum formale primum, tam motivum, quam terminativum divinæ voluntatis, esse solam bonitatem incretam; bonitatem autem creatam, objectum duntaxat materiale, & secundarium.

§. II.

Vera sententia duplici conclusione statuitur:

Dico primò: Objectum formale motivum divinæ voluntatis, est sola bonitas divina & increta.

A Probatum primò ex D. Thoma hic art. 2. ubi cum secundo loco sibi objecisset, Volitum movet volentem, sicut appetibile appetitum: si igitur Deus velit aliquid aliud à se, movebitur eius voluntas ab aliquo alio, quod est impossibile: Respondet. Ad secundum dicendum, quod in his, quæ volumus propter finem, tota ratio movendi est finis, & hoc est quod movet voluntatem: unde cum Deus alia à se non velit nisi propter finem, qui est sua bonitas, non sequitur quod aliquid aliud moveat voluntatem eius, nisi bonitas sua. Quibus verbis S. Doctor, & docuit, & probavit nostram conclusionem. Objectum enim motivum voluntatis est finis, quia medium ut medium, solum est volitum ut conducit ad finem: Sed sola bonitas increta est finis voluntatis divinæ, juxta illud Proverbiorum 16. Omnia propter semetipsum operatus est Dominus: Ergo illa sola est objectum motivum voluntatis divinæ.

Secundò probatur conclusio. Voluntas specificatur ab objecto formali motivo: Sed divina voluntas specificari non potest à bonitate creata: Ergo nec ab illa moveri. Major constat, Minor verò probatur. Specificari à aliquo, est ab illo pendere, cum specificatio genus dependentia sit, & specificativum habeat rationem causæ formalis, saltem extrinsecæ, respectu rei specificatæ: At divina voluntas non potest à bonitate creata pendere: Ergo nec ab illa specificari.

Tertio probatur: Voluntas divina se habet ad suum objectum, sicut intellectus ad suum: Sed sola veritas increta est objectum motivum divini intellectus, ut in Tractatu de attributis ostendimus: Ergo & sola bonitas increta est objectum motivum divinæ voluntatis.

Quartò, illud per se primò movet divinam voluntatem, quod per se primò à divino intellectu apprehenditur; objectum enim motivum voluntatis, est bonum apprehensum, ut docent Philosophi: Sed sola bonitas divina & increta, per se primò apprehenditur ab intellectu divino: Ergo illa sola per se primò movet divinam voluntatem.

D Quintò, Sola divina bonitas est primum volibile, utpote prima bonitas, & primum ens: Ergo illa sola est objectum per se primò motivum divinæ volitionis. Consequentia patet: objectum enim per se primò motivum volitionis divinæ, non potest non esse illud quod est simpliciter primum volibile.

Sextò, Amor Dei erga creaturas non est affectivus, sed effectivus: Ergo non allicitur, nec movetur à bonitate creata. Consequentia patet, amor enim effectivus non allicitur, nec movetur à bonitate objecti, quia eam in illo non supponit, sed ponit. Antecedens verò docetur frequenter à SS. Patribus, præsertim à D. Bernardo in Soliloquiis num. 12. ubi exponens discrimen inter amorem Dei erga nos, & nostri ad Deum. Nos affectu (inquit) tu effectum unum nos tu efficiens. Et cap. 4. de amore divino, Non afficitur à nobis, vel ad nos, cum nos amas: nos à te, & in te & ad te afficimur, cum amamus te: Et D. Thomas quæst. sequenti art. 2. dicit quod amor Dei est infundens, & creans bonitatem in rebus.

Ratio etiam id suadet, nam amor affectionis transformat amantem in amatum, & illi quodammodo subjicit: amor autem effectivus transformat amatum in amantem, & illi sua bona commu-

communicat: Sed repugnat Deum sic transformari in creaturam: Ergo & illam amore affectionis diligere.

Denique suadetur conclusio ex Tractatu de charitate. Si obiectum formale motivum divinæ voluntatis esset bonum ut sic, ut abstrahens à creato & increato, etiam obiectum formale motivum charitatis, esset bonitas ut sic, ut abstrahens à Deo & creaturis: Sed hoc repugnat: Ergo & illud. Sequela Majoris est evidens, charitas enim est participatio divinæ volitionis & amoris, ac prout habet idem obiectum formale motivum ac illa. Minor verò communiter docetur à Theologis in Tractatu de charitate, & evidenti ratione probatur. Si enim obiectum formale motivum charitatis esset bonum creatum, vel bonum ut sic abstrahens à creato & increato, illa non esset virtus Theologica: nam per hoc distinguuntur virtutes Theologicae à moralibus infusis & acquisitis, quòd primæ respiciunt immediatè Deum tanquam obiectum formale & specificativum, secundæ verò versantur circa obiectum creatum.

Dico secundo: obiectum formale terminativum divinæ voluntatis, esse solam bonitatem divinam & increatam, non autem bonum in communi, ut abstrahit à creato & increato.

Hæc conclusio iisdem rationibus patet ac præcedens, & potest insuper suaderi. Primò, quia illud est obiectum formale terminativum alicujus potentie, quòd per se primò ab illa attingitur, cætera verò ratione illius: Sed sola divina bonitas, cum sit primum bonum & primum volibile, ac per se primò representetur à divina essentia, ut habet rationem speciei & forme intelligibilis; per se primo attingitur à voluntate Dei, per actum amoris & dilectionis, cætera vero bona creata, & participata, attinguntur ratione illius: Ergo illa sola est obiectum formale terminativum divinæ voluntatis.

Probatur secundo conclusio: Obiectum formale terminativum alicujus potentie, debet habere perfectam cum ea proportionem & commensurationem in ratione objecti: Sed bonum ut sic, ut abstrahens à creato & increato, non habet perfectam cum divina voluntate proportionem & commensurationem: Ergo non est obiectum formale terminativum divinæ voluntatis. Major constat, Minor probatur. Bonum ut sic, ut abstrahit à creato & increato, est potentiale, & continet solum in potentia & in confuso, omnem rationem entitatis & bonitatis; voluntas autem divina est actus purissimus, & omnis potentialitatis expertus: Ergo bonum ut sic, ut abstrahens à creato & increato, non habet perfectam cum divina voluntate commensurationem; bene autem bonitas increata, cum illa sit actus purissimus, & perfectissimo ac actualissimo modo contineat omnem bonitatem creatam & participatam.

Tertiò suadetur conclusio: Si divina bonitas non haberet vim sufficientem ad adequatè terminandam voluntatem divinam, esset imperfecta in ratione objecti terminativi; non haberet enim tantam extensionem & attingibilitatem passivam ad terminandum, quantam divina voluntas habet activitatem ad volendum & amandum: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Dico tertiò: Creaturæ sicut obiectum terminativum materiale & secundarium voluntatis divinæ.

A Hæc conclusio patet ex dictis, cum enim creaturæ attingantur & amentur à divina voluntate, habent aliquam rationem objecti respectu illius: Sed non habent rationem objecti formalis, neque in movendo, neque in terminando, ut jam ostendimus: Ergo habent rationem objecti terminativi materialis & secundarii. Unde sicut ab habitu charitatis attingitur Deus, & proximus; Deus quidem tanquam terminus formalis, & tanquam ratio attingendi proximum; proximus verò ut obiectum materiale & secundarium: ita de creaturis, respectu amoris divini, cujus charitas est participatio, dicendum est; quòd scilicet solum ut obiecta materialia & secundaria attingantur, ratione nimirum bonitatis divinæ quam participant, vel representant.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem. S Augustinus 11. de Civitate, cap. 21. circa illa verba, *Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux*, sic ait, *Si querimus quis fecerit, Deus est, si per quid fecerit, Dixit fiat & facta est, si quare fecerit? quia bona est.* Ex quibus verbis hoc potest formari argumentum. Quando Augustinus dixit, quòd Deus fecit lucem, quia bona est; *ly quia* aliquam causalitatem importat: Sed non potest aliud genus causalitatis importare, quàm allicientis & moventis: Ergo ex mente Augustini, bonitas creata allicit & movet voluntatem divinam, & consequenter obiectum formale motivum divinæ voluntatis, non est sola bonitas increata, sed etiam creata, vel abstrahens ab utraque.

Respondeo primò, negando Majorem, nam *ly quia*, in sensu Augustini, nullum genus causalitatis importat, sed conditionem tantum requisitam ut lux à Deo fieri possit. Cum enim Deus non sit author mali, ut aliquid fiat à Deo, bonitas necessariò requiritur. Vel aliter explicari potest propositio Augustini, Deum nempe fecisse lucem, quia bonam: id est quia utilem ad quam ordinat omnia: non ita quòd bonitas universi, vel rationalis creaturæ, sit finis amoris Dei, vel efficientiæ eius activæ, sed duntaxat passivæ, & effectus à Deo facti.

Objicies secundo: In Deo non solum invenitur amor sui, sed etiam virtutes morales, quales sunt justitia & misericordia: At illæ virtutes non possunt in Deo subsistere, si sola bonitas increata sit obiectum formale motivum divinæ voluntatis: Ergo &c. Minor probatur: Obiectum formale motivum illarum virtutum, non est bonum increatum, sed creatum; obiectum enim misericordiæ, est aliena miseria ut sublevanda; obiectum verò justitiæ, est alienum jus ut servandum.

Confirmatur: Divina bonitas specificat amorem quo Deus seipsum diligit: Ergo non potest specificare attributum misericordiæ & justitiæ. Consequentia patet, cum enim illa attributa virtualiter distinguantur ab amore divino, debent habere diversa obiecta specificativa, virtualiter saltem distincta ab obiecto specificativo divini amoris.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet obiectum formale motivum

142

15

16